

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ

มิติทางสังคมกับการจัดการป่าชุมชนบ้านงาแมง
ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน

รุศมิลลา อุไรศรี

ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

รองศาสตราจารย์ ประหยัด ปานดี

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง มิติทางสังคมกับการจัดการป่าชุมชนบ้านงาแมง ตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการป่าชุมชนของบ้านงาแมงและความสัมพันธ์ทางสังคมในการจัดการป่าชุมชน

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยสืบค้นข้อมูลจากเอกสาร รายงาน การวิจัย เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา และสำรวจพื้นที่ศึกษา การเข้าสังเกตการณ์ สัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักของชุมชนบ้านงาแมง ต.แม่สาบ อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่ ซึ่งเป็นชุมชนที่มีโครงสร้างทางสังคมที่มีระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ กลุ่มเพื่อนบ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อาวุโสกับผู้น้อยอาวุโส ชุมชนกับการพึ่งพาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ นอกจากนี้ชุมชนบ้านงาแมงยังเป็นชุมชนที่มีการจัดการป่าชุมชนโดยชุมชนมาเป็นเวลานานและยังมีประสิทธิภาพโดยใช้มิติทางสังคม เช่น พิธีกรรม ความเชื่อ มาเป็นแรงจูงใจในการช่วยกันรักษาป่าชุมชน มีผู้นำที่เข้มแข็ง มีความเป็นชุมชนสูง มีพิธีกรรมที่แสดงถึงการพิทักษ์ทรัพยากรของชุมชนเพื่อใช้ประโยชน์ภายในชุมชนและมีองค์กรชุมชนที่ช่วยสนับสนุนการจัดการป่าชุมชนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งนำไปสู่การดูแลจัดการป่าชุมชนโดยชุมชนที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน จากการศึกษาพบว่า

การจัดการป่าชุมชนบ้านงาแมงตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

เป็นการจัดการทรัพยากรบนพื้นฐานความสัมพันธ์ทางสังคมของชุมชน โดยอาศัยความเชื่อเรื่องผีเข้ามาช่วยในการดูแลรักษาป่าชุมชนผ่านการประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีขุนน้ำ ผีหอเจ้านาย และผีปู่ย่า ซึ่งเป็นระบบวิถีคิดของชุมชนที่สะท้อนถึงอุดมการณ์และอำนาจในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับชุมชนและคนกับธรรมชาติ จนกลายเป็นกฎเกณฑ์ที่ยอมรับร่วมกันและนำไปสู่การร่วมกันดูแลรักษาป่าชุมชนอย่างมีเป้าหมาย

ผู้คนในชุมชนมีความสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยกันโดยระบบเครือญาติ และการเอื้อเพื่ออุปถัมภ์กับความสัมพันธ์ทางสังคม ความเชื่อเรื่องผี ระบบอาวุโส และการพึ่งพาช่วยเหลือกัน

ชุมชน และผู้คนในชุมชนได้อาศัยทรัพยากรธรรมชาติเป็นแหล่งทำมาหากิน ประกอบการเกษตรกรรม มีการประกอบพิธีกรรม ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศชุมชนอันเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ดังเช่น การเลี้ยงหอยฝี่เจ้านาย การเลี้ยงฝี่ขุนน้ำ ชาวบ้านงาแมงเชื่อว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับป่านั้น ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ในการดำเนินชีวิต ชุมชนงาแมงเชื่อว่า "ผี" เป็นตัวแทนอำนาจเหนือธรรมชาติที่มีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ ชุมชนงาแมงยังมีพิธีกรรม ความเชื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต เนื่องจากความเชื่อนั้นเป็นแบบแผนในการดำรงชีวิตที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ภายนอก เป็นการสะท้อนให้เห็นวิถีคิดของคนในชุมชนที่มีปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชนและสิ่งแวดล้อม ผ่านความเชื่อและพิธีกรรมที่ปฏิบัติร่วมกันมา นอกเหนือจากนั้นพิธีกรรมดังกล่าวยังเป็นการรวมกลุ่มทางสังคมของชุมชนงาแมงที่แสดงถึงความ เป็นอันหนึ่งอันเดียว เป็นพวกเดียวกัน มีความสามัคคีกัน ซึ่งทำให้คนในชุมชนอยู่ภายใต้กรอบกฎเกณฑ์ที่ยึดถือและปฏิบัติร่วมกัน เพื่อผลที่ดีในการจัดการปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากความเปลี่ยนแปลง และความขัดแย้งต่าง ๆ ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งเพื่อให้คนส่วนใหญ่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกันตลอดไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

Independent Study Title Social Dimension in Community Forest Management of
Ban Ngamang, Maesab Sub – district , Samoeng District,
Chiang Mai Province

Author Ms. Rudmila Uraisri

Degree Master of Arts (Man and Environment Management)

Independent Study Advisor Assoc. Prof. Prayad Pandee

ABSTRACT

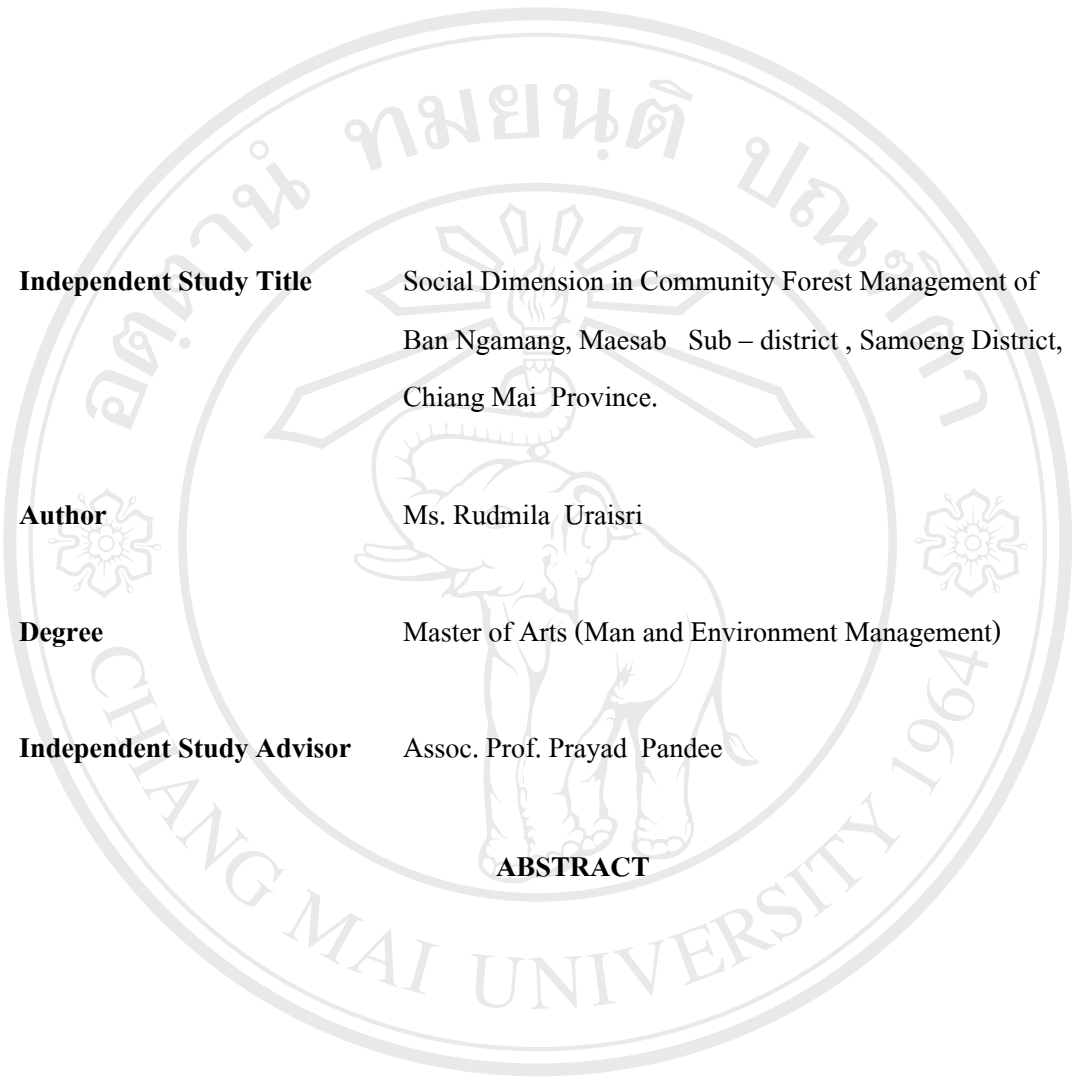
The study of Social Dimensions in Ban Ngamang Community Forest of Maesab Sub– district, Samoeng District, Chiang Mai Province was focused upon the management of Ban Ngamang community forest and social relation that influenced upon the community forest management.

This qualitative study utilized document searching; reports, research works, documents against seminars as well as surveying over the areas studied, observing, interviewing those who could supply primary data of Ban Ngamang community of Maesab Sub-District, Samoeng District of Chiang Mai Province were made use of. The community itself possessed the social structure that was relative-based, neighborhood-based and seniority-based. The community relied upon the utilization of resources found in the forest. Besides, Ban Ngamang community had played an important role in effective forest resource management for so long; some practices, as far as the social dimensions were concerned, like ceremonies and beliefs were among other things that were made use of to urge local folks to act accordingly. The leaders themselves was very determined while the community was strongly united and those effective ritual practices, under the support of certain organizations, were sustainable and in accordance with the purpose. The study showed that:

The management of Ban Ngamang Community Forest of Maesab Sub – district, Samoeng District, Chiang Mai Province was social relation-based; the utilization of animistic beliefs helped protect the community forest. Ritual practices for spirits of water, rulers and ancestors were made use of. This echoed the community wisdoms embedded in ideals

and powers of those members of the society applicable to one another, the society and to the nature. The practices had gradually turned into mutually accepted regulations for meaningful conservation of community forest.

People in the community relied upon one another and foster via relative networks being entwined with social relations, animistic beliefs, seniority and community they had a part to play. The local folks had made use of natural resources for consumption, agricultural practices and rituality. Their beliefs regarding the community's ecological aspects of traditions were quite identical. Ritual practices for spirits of water and rulers were among other things. Local folks of Ban Ngamang believed in what they learned from the forest; it could affect their way of living. They believed that "spirits" represented the certain natural powers that were beyond control but could affect their lives. They also had some ritual practices and beliefs that, according to their beliefs, could affect their lives since those beliefs were parts of their way of living and related to their surroundings. These could echo their way of thinking, after having been practiced for so long, when dealing with other members of the community and the environment. Besides, those ritual practices could foster the community unity; members observed certain regulations, brought down from generation to generation, that could safeguard them from prospective problems likely derived from conflicts and could reassure that they would equally share the resources.

The seal of Chiang Mai University is a large, light gray watermark in the background. It features a central elephant with a crown, surrounded by a circular border with Thai text at the top and 'CHIANG MAI UNIVERSITY 1964' at the bottom. There are also decorative floral motifs on the sides.

Independent Study Title Social Dimension in Community Forest Management of
Ban Ngamang, Maesab Sub – district , Samoeng District,
Chiang Mai Province.

Author Ms. Rudmila Uraisri

Degree Master of Arts (Man and Environment Management)

Independent Study Advisor Assoc. Prof. Prayad Pandee

ABSTRACT

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved